

## COVID 19 პანდემიის გავლენა საქართველოს მთლიან სამამულო პროდუქტზე და საგარეო ვაჭრობაზე

### რამაზ ფუტყარაძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის  
ასოცირებული პროფესორი, ეკონომიკის დოქტორი

ბოლო 2 წელია მსოფლიო თანამეგობრობა კოვიდ 19 პანდემიამ მოიცვა. წინამდებარე ნაშრომში განხილულია COVID-19 პანდემიის გავლენა საქართველოს ეკონომიკაზე, კერძოდ მთლიან სამამულო პროდუქტზე და ქვეყნის საგარეო ვაჭრობაზე, რა პროცესები მიმდინარეობდა ამ პერიოდში, რა გავლენა იქონია ყოველივემ მსკ-ს კომპონენტებზე და მოცემულია შესაბამისი დასკვნები. ძირითადი ყურადღება გამახვილებულია კოვიდ 19-ის გავლენა ადრეულ სტადიაზე, რადგან კოვიდ 19 გრძელდება და მისი შედეგები საშუალო და გრძელვადიან პერიოდში განსხვავებული შეიძლება იყოს.

მსოფლიო კაცობრიობის ისტორიაში პანდემიის არაერთი შემთხვევა ყოფილა, რომელთა რიცხვი იზრებოდა და სავარაუდოდ შემდგომშიც გაიზრდება. 2019 წელს ჩინეთის ქალაქ ვუჰანში პირველად გამოვლინდა ახალი კორონავირუსით (COVID-19) გამოწვეული ავადობა ადამიანებში, რომელიც სწრაფად მოედო მთელს მსოფლიოს, როგორც განვითარებულ, ისე განვითარებად ქვეყნებს, ყოველივემ კი კაცობრიობა ახალი გლობალური-ეკონომიკური კრიზისის წინაშე დააყენა.

ნაშრომის ბოლოს გაკეთებულია დასკვნა, რომ კოვიდ 19 პანდემიამ მნიშვნელოვანი ნეგატიური გავლენა იქონია საქართველოს ეკონომიკაზე. შემცირდა პუი-ები, მსკ, მსპ მოსახლეობის ერთ სულზე, ტურიზმი, ვაჭრობა და სხვ.

საკვანძო სიტყვები: COVID 19, საქართველოს ეკონომიკა, მშპ, მშპ მოსახლეობის ერთ სულზე,

2022 წლის თებერვლის დასაწყისში მსოფლიოში კორონავირუსით ინფიცირებულების საერთო რაოდენობამ 400 მილიონს გადააჭარბა (19, 20), ეს გაცილებით მეტია ვიდრე ცალკე აშშ-ის მოსახლეობა. მსოფლიოში პანდემიის დაწყების დროიდან კოვიდ 19 პანდემიით 5.8 მილიონზე მეტი ადამიანი გარდაიცვალა, ანუ გაცილებით მეტი ვიდრე ფინეთის, ნორვეგიის, დანიის ან საქართველოს მთლიანი მოსახლეობა. გამოჯანმრთელებულთა რაოდენობა კი 330 მილიონზე მეტი.

თავის მხრივ COVID-19 პანდემია გაცილებით მეტია, ვიდრე სამედიცინო სფეროს და ჯანმრთელობის კრიზისი: ის გავლენას ახდენს ქვეყნების ეკონომიკებზე. მიუხედავად იმისა, რომ პანდემიის გავლენა სხვადასხვა ქვეყნებში განსხვავდება, შედეგად მივიღეთ გაზრდილი სიღარიბე და უთანასწორობის შემდგომი გაღრმავება გლობალური მასშტაბით, როგორც განვითარებულ ისე განვითარებად ქვეყნებში.

გლობალური ნაიარევი დატოვოს გამანადგურებელი სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური კრიზისების სახით. ათეულობით უმსხვილესი ქალაქი დაცარიელებულია, რადგან ხალხი, საკუთარი არჩევანით თუ მთავრობის რეკომენდაციით, შინ რჩება. მთელ მსოფლიოში მაღაზიები, თეატრები, რესტორნები და კაფეები დაკეტილია. ყოველდღიურად ადამიანები კარგავენ სამუშაოს და შემოსავალს (17). უცნობია, როდის დაუბრუნდება მსოფლიო ეკონომიკა, საერთაშორისო ტურიზმი და საერთაშორისო ვაჭრობა ჩვეული ცხოვრების წესს.

დიახ, კოვიდ 19 პანდემია გლობალური ჯანმრთელობის კრიზისი და მნიშვნელოვანი გამოწვევაა, აქამდე არსებული პანდემიებისაგან ის მასშტაბურად განსხვავდება და ყველა კონტინენტზე და საერთაშორისო თანამეგობრობის წევრ ყველა ქვეყანაში, როგორც განვითარებულ, ისე განვითარებად გავრცელდა. შეიქმნა პრობლემები, ქვეყნები ერთმანეთს სათანადო დახმარებას ვერ უწევენ სხვადასხვა მიმართულებით. ახალი კორონავირუსი,

COVID-19, რომელიც სწრაფად მოედო მთელს მსოფლიოში და საერთაშორისო თანამეგობრობა ახალი გლობალური კრიზისის და გამოწვევების წინაშე დააყენა. ასეთი მასშაბური გამოწვევა და მისი მართვის გამოცდილების არქონამ, არასწორმა და დაგვიანებულმა გადაწყვეტილებებმა სხვადასხვა პრობლემები შექმნა.

COVID-19 პანდემია მნიშვნელოვანი საფრთხეა, მსოფლიო ჯანდაცვისთვის და გლობალური ეკონომიკისთვისაც. მსოფლიოში კაცობრიობა უდიდესი გამოწვევის წინაშე აღმოჩნდა. ახალი გამოწვევები კი, როგორც მოგეხსენებათ, პრობლემის გადაჭრის ახალი მექანიზმისა და ახალ დღის წესრიგის შემუშავებას მოითხოვს. COVID-19-ის პანდემია მსოფლიოს ყველა ქვეყნის, მათ შორის საქართველოს ეკონომიკისთვისაც მოულოდნელ გამოწვევად მოგვევლინა, რომლის მასშტაბიც ახლო წარსულის განმავლობაში მასშტაბურია.

თანამედროვე ეტაპზე საერთაშორისო თანამეგობრობას საერთო პრობლემასთან გამკლავება უწევს. ყველა სახელმწიფომ (განვითარებული, განვითარებადი) ერთიანად უნდა განსაზღვროს თუ როგორ უპასუხოს თანამედროვე გამოწვევას, როგორ გადალახოს კოვიდ პანდემიით გამოწვეული პრობლემები, როგორ დაძლიოს დანაკარგი ან იყოს მინიმალური, და შესაბამისად შექმნას განვითარების ისეთი კონცეფცია, რომელიც საშუალო და გრძელვადიან პერიოდში უზრუნველყოფს ეკონომიკურ განვითარებას.

### კოვიდ 19 პანდემია და მთლიანი სამამულო პროდუქტი (GDP)

ქვეყანაში მთლიანი სამამულო პროდუქტი სოციალურდ ეკონომიკური განვითარებისა და ცხოვრების დონის განსაზღვრის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ინდიკატორს წარმოადგენს. სწორედ მშპ-ის მოცულობა და მსპ მოსახლეობის ერთ სულზე გვიჩვენებს ეკონომიკური განვითარების რა ეტაპზეა ქვეყანა, ხოლო მსპ-ის რეალური ზრდის ტემპი განსაზღვრავს იმას, თუ რამდენად შეძლებს ქვეყანა დროის პერიოდში განვითარების მაღალი საფეხურების მიღწევას. უმუშევრობის ზრდამ, მაღალი ინფლაციამ, სიღარიბის გაზრდილმა მაჩვენებელმა, ეროვნულ ვალუტის გაუფასურებამ, ტურიზმიდან შემოსავლების შემცირებამ, პუი-ის შემცირებამ და სხვა ფაქტორებმა ქვეყანაში მოსახლეობის ცხოვრების დონეზე ნეგატიურად აისახა.

ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობისა და ცხოვრების დონის შეფასების ერთ-ერთი ძირითადი ინდიკატორი მთლიანი სამამულო პროდუქტი (მსპ), მსპ მოსახლეობის ერთ სულზე და მისი რეალური ზრდის ტემპი გახლავთ. ნაშრომში ყურადღება ძირითადად 2020 წელზე გავემახვილებთ.

ცნობილია, რომ მთლიანი სამამულო პროდუქტის დადგენის ერთ-ერთი ხერხია მისი დათვლა მიმდინარე ფასების მიხედვით, ანუ ნომინალური მთლიანი სამამულო პროდუქტის გამოთვლა. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემების მიხედვით 2020 წლამდე საქართველოს მსპ მიმდინარე ფასებში (ეროვნულ ვალუტაში, ლარებში), დანახარჯების მეთოდით დათვლილი, წლიდან წლამდე იზრდებოდა. ასე მაგალითად, 2017 წელს ქვეყნის მსპ-მა მიმდინარე ფასებში შეადგინა 40.8 მლრდ ლარი, 2018 წელს - 44.6, 2019 წელს - 49.3. ხოლო 2020 წელს ქვეყნის მთლიანი სამამულო პროდუქტმა მიმდინარე ფასებში კი 49.3 მლრდ ლარია (2, 21) ანუ არ შეცვლილა. ქვეყნის 2020 წლის მთლიანი სამამულო პროდუქტი კომპონენტების მიხედვით ასე გამოიყურება: მოხმარებაზე გაწეული ხარჯები 38.5 მლრდ ლარი (მსპ-ის 78%), სახელმწიფო ხარჯები - 7.1 მლრდ ლარი (მსპ-ის 14%), ინვესტიციები - 12.9 მლრდ ლარი (მსპ-ის

26%), ხოლო ექსპორტის მოცულობა 18.5 მლრდ ლარი, ხოლო იმპორტის 27.6 მლრდ ლარია, ანუ წმინდა ექსპორტი 9.1 მლრდ ლარია უარყოფითი (მსპ-ის 18%).

ქვეყნის მთლიანი სამამულო პროდუქტის დარგობრივ სტრუქტურაში ყველაზე დიდი წილი მოდის ვაჭრობაზე – 14.5%, უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული საქმიანობებზე – 11.7%, დამამუშავებელი მრეწველობაზე – 10.8%, მშენებლობაზე – 8.9% და სოფლის, სატყეო და თევზის მეურნეობაზე 8.4%. 2020 წელს ზრდა დაფიქსირდა შემდეგ დარგებში: ჯანდაცვა და სოციალური მომსახურების საქმიანობები, განათლება, სოფლის, სატყეო და თევზის მეურნეობა, სახელმწიფო მმართველობა და თავდაცვა, სავალდებულო სოციალური უსაფრთხოება და სხვა სახის მომსახურება. ხოლო კლება ფიქსირდება შემდეგ დარგებში: განთავსების საშუალებებით უზრუნველყოფის და საკვების მიწოდების საქმიანობები, ტრანსპორტი და დასაწყობება, ავტომობილების და მოტოციკლების რემონტი, საბითუმო და საცალო ვაჭრობა, გართობა და დასვენება, ხელოვნება, ადმინისტრაციული და დამხმარე მომსახურებების საქმიანობები, პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობები, მშენებლობა, საფინანსო და სადაზღვევო საქმიანობა და სხვ.

აღსანიშნავია, რომ ქვეყნის ეროვნულ ვალუტით, ლარით დათვლილი მაჩვენებლისგან განსხვავდება აშშ დოლარში დათვლილი მსპ მიმდინარე ფასებში სხვა დასკვნების გაკეთების საშუალებას გვაძლევს. 2017 წელს საქართველოს მსპ-მა მიმდინარე ფასებში 16.2 მლრდ აშშ დოლარი (21) შეადგინა, 2018 წელს - 17.6, 2019 წელს - 17.5, ხოლო 2020 წელს - 15.8, ცხადია ასეთი განსხვავება ლარის კურსის ცვლილების შედეგია. 2020 წელს მშპ აშშ დოლარებში შემცირდა 1.7 მლრდ აშშ დოლარით ანუ 9,7%-ით.

ნომინალური მსპ (GDP) პროდუქტი ეკონომიკის ზრდას არ გვიჩვენებს, რადგან მისი ცვლილება შეიძლება განპირობებული იყოს როგორც წარმოების, ასევე ფასების დონის ცვლილებით. რეალური მთლიანი სამამულო პროდუქტში კი გათვალისწინებულია ინფლაცია. რომელიმე წელს ვიღებთ ბაზისად (საქართველოს შემთხვევაში 2015 წლის ფასებში) და ამ წლის ფასებით ვითვლით მომდევნო წლების მთლიან სამამულო პროდუქტს, რაც მსპ მიმდინარე ფასებისაგან მნიშვნელოვნად განსხვავდება.

კოვიდ 19 პანდემიის პერიოდში ქართული ეკონომიკის რაოდენობრივი ცვლილების შესაფასებლად ახლა განვიხილოთ დანახარჯების მიხედვით დათვლილი მთლიანი სამამულო პროდუქტი მუდმივ ფასებში. საქსტატის მონაცემების მიხედვით, სადაც საბაზისო წლად 2015 წელია მიჩნეული, შეგვიძლია დავასკვათ, რომ 2017-2019 წლებში განიცდიდა ზრდას. ასე მაგალითად, 2017 წელს ქვეყნის მსპ მუდმივ ფასებში შეადგენდა - 36.6, 2018 წელს - 38.4, 2019 წელს - 40.3 მლრდ ლარს (21). აღსანიშნავია, რომ 2020 წელს ნომინალური მსპ-სგან განსხვავებით ქვეყნის რეალურმა მთლიანი სამამულო პროდუქტმა შეადგინა 37.6 მლრდ ლარი და ცხადია ეკონომიკურ რეცესია, ანუ კოვიდ 19 პანდემიის პერიოდში მხოლოდ 2020 წელს რეალური მსპ წინა წლის მაჩვენებელთან შედარებით 2.7 მლრდ ლარით და 6.7%-ით შემცირდა.

2020 წელს საშუალო წლიური ინფლაცია 5.2%-ს შეადგენდა, რაშიც ერთ-ერთი ფაქტორი COVID-19 პანდემიაა. ინფლაციის გამომწვევ ერთ-ერთი ფაქტორი ლარის კურსის ვარდნა მიიჩნევა. ეროვნული ვალუტის გაუფასურება თავის მხრივ ხელს უწყობს ფასების გაზრდას იმპორტირებულ საქონელზე. უნდა აღინიშნოს, რომ ქვეყანაში ინფლაცია კოვიდ 19 პანდემიამდეც ერთ-ერთ მნიშვნელოვანი გამოწვევას წარმოადგენდა.

## მთლიანი სამამულო პროდუქტი მოსახლეობის ერთ სულზე

საქართველოს მსპ და მსპ მოსახლეობის ერთ სულზე მოწინავე განვითარებულ ქვეყნებს მნიშვნელოვნად ჩამორჩება. რეალური მთლიანი სამამულო პროდუქტის მოცულობა, რომელიც ქვეყნის ეკონომიკის სიდიდეს გვიჩვენებს, ასევე მნიშვნელოვანი მაჩვენებელია მთლიანი სამამულო პროდუქტის მოცულობა მოსახლეობის ერთ სულზე, რაც ქვეყნის ცხოვრების საშუალო დონეზე გვიჩვენებს მნიშვნელოვან წარმოდგენას.

საქსტატის მონაცემების მიხედვით მსპ მოსახლეობის ერთ სულზე მიმდინარე ფასებში ბოლო წლებში იზრდებოდა, ასე მაგალითად აღნიშნული მაჩვენებელი 2017 წელს შეადგენდა - 10 934, 2018 წელს - 11 968, 2019 წელს კი 13 239 ლარს, ხოლო 2020 წელს 13 234 ლარს შეადგენდა ანუ ზრდა უმნიშვნელო იყო.

სხვა სურათი გვექნება, თუ ქვეყნის მსპ-ს მოსახლეობის ერთ სულზე აშშ დოლარებში განვიხილავთ, ასე მაგალითად, 2017 წელს მშპ მოსახლეობის ერთ სულ მოსახლეზე 4358, 2018 წელს - 4 722, 2019 წელს - 4696, ხოლო 2020 წელს 4 256 აშშ დოლარს შეადგენდა. ანუ მშპ მოსახლეობის ერთ სულზე 2020 წელს წინა წელთან შედარებით 440 აშშ დოლარით და 9.4%-ით შემცირდა. კოვიდ 19 პანდემიის პერიოდში დაწესებულმა ეკონომიკურმა (და არა მარტო) შეზღუდვებმა, ტურიზმის შეჩერებამ, ინვესტიციების, ექსპორტისა და იმპორტის შემცირებამ ეროვნული ვალუტის, ლარის კურსის ცვლილება გამოიწვია.

სააგენტო Bloomberg-ის მონაცემების მიხედვით ბოლო 52 კვირის მანძილზე აშშ დოლარი და ლარი ივაჭრებოდა 2.9685-დან 3.4650-ის ფარგლებში (18), რაც ლარის არასტაბილურობაზე მიუთითებს.

ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის შესახებ. საქართველოს მთავრობა პროგნოზირებდა, რომ 2020 წელს ეკონომიკა 4.5%-ით გაიზრდებოდა... კოვიდ 19 პანდემიამ ქვეყნის ეკონომიკურ ზრდაზე ნეგატიური გავლენა იქონია. 2020 წელს საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებზე დაყრდნობით მთლიანი სამამულო პროდუქტის რეალური ზრდა წინა წელთან შედარებით 6.2%-ით შემცირდა. მსპ-ს კომპონენტების ცვლილება ასე გამოიყურება: მოხმარებაზე გაწეული ხარჯები გაიზარდა 5.4%-ით, სახელმწიფო ხარჯები გაიზარდა 5.7%-ით, რაც შეეხება ინვესტიციებს იგი შემცირდა 3.4%-ით, იმპორტი-ექსპორტის კლებამ კი, შესაბამისად 17.4% და 38.2%. მაღალი კლება სასტუმროებისა და რესტორნების, ტრანსპორტისა და დასაწყობების და გართობა-დასვენების სექტორებზე მოდიოდა...

## კოვიდ 19 პანდემია და საგარეო ვაჭრობა

კოვიდ 19 პანდემიამ საერთაშორისო ვაჭრობაზე მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია. საინტერესო სურათს იძლევა ქვეყნის საგარეო ვაჭრობის ანალიზი. საქართველოს საქონლის ექსპორტის მოცულობამ 2020 წელს 3343 მლნ აშშ დოლარი ხოლო საქონლის იმპორტის მოცულობამ 8053 აშშ დოლარი შეადგინა. საქართველოს უარყოფითმა სავაჭრო ბალანსმა კი 4709 მლნ აშშ დოლარი. 2020 წელს საქართველოს საგარეო სავაჭრო ბრუნვა 2019 წლის პერიოდთან შედარებით 14.4%-ით შემცირდა, ექსპორტი 12%-ით შემცირდა, იმპორტი - 15.4%-ით, სალდო 17.7%-ით (5).

ექსპორტის შემცირება ძირითადად შემდეგმა პროდუქტებმა განაპირობა: მსუბუქი ავტომობილები, სამკურნალო საშუალებები, ფეროშენადნობები და მინერალური წყლები. მნიშვნელოვნად გაიზარდა ძვირფასი ლითონების და სპილენძის მადნებისა და კონცენტრატების ექ-

სპორტი.. რაც შეეხება იმპორტს მისი შემცირება ძირითადად მსუბუქი ავტომობილებისა და ნავ-  
თობპროდუქტების შემოტანის კლებამ განაპირობა.

2020 წელს საქართველოს უმსხვილეს სავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებს სავაჭრო ბრუნვის მი-  
ხედვით წარმოადგენდნენ: თურქეთი, რუსეთი, ჩინეთი, ზერბაიჯანი, აშშ, სომხეთი, უკრაინა,  
გერმანია, ბულგარეთი და იტალია. ბუნებრივია, რომ აღნიშნული პრობლემა მხოლოდ ჩვენს  
ქვეყანაში არ მომხდარა და კოვიდ 19 პანდემიამ სხვა ქვეყნების საგარეო ვაჭრობაზეც იქონია  
გავლენა.

ასევე აღსანიშნავია, რომ საქსტატის მონაცემების მიხედვით 2020 წელს საქართველოში 617  
მილიონი დოლარის პირდაპირი უცხოური ინვესტიცია შემოვიდა, რაც 47%-ით ნაკლებია 2019  
წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან. 2020 წელს საზღვარგარეთიან საქართველოში გადმორიცხ-  
ულმა თანხამ 1886 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა და 2019 წელთან შედარებით მეტია 153 მლნ აშშ  
დოლარით. კოვიდ 19 პანდემიამ გამოიწვია 2020 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტში ცვლილებები.  
მნიშვნელოვნად გაიზარდა საქართველოს სახელმწიფო საგარეო ვალი და სხვ.

### დასკვნები და რეკომენდაციები

COVID 19 პანდემიამ მნიშვნელოვანი ნეგატიური გავლენა იქონია მსოფლიო ეკონომიკის  
გლობალიზაციაზე. შემცირდა მსოფლიო მშპ, მშპ მოსახლეობის ერთ სულზე, ასევე სხვა ეკონომიკუ-  
რი მაჩვენებლები.

კოვიდ 19 პანდემიამ ასევე მნიშვნელოვანი ნეგატიური გავლენა საქართველოს ეკონომიკაზე.  
შემცირდა პუი-ები, მსპ, მსპ მოსახლეობის ერთ სულზე, ტურიზმი, ვაჭრობა, კლება დაფიქსირდა  
მთელ რიგ დარგებში.

მსოფლიოში გაიზარდა სიღარიბე, მაშინ როდესაც ეკონომიკის გლობალიზაცია პირიქით ამ-  
ცირებს სიღარიბეს.

აუცილებელია საერთაშორისო თანამეგობრობის წევრი ქვეყნების აქტიური თანამშრომლობა  
და შესაბამისი საერთაშორისო რეკომენდაციების შესრულება.

აღსანიშნავია, რომ კოვიდ 19 პანდემიით გამოწვეული ეკონომიკური კრიზისი მნიშვნელოვ-  
ნად განსხვავდება სხვა აქამდე ცნობილი კრიზისებისგან, რომლებიც ძირითადად ამა თუ იმ ეკონო-  
მიკურ ფაქტორთან ან ეკონომიკის გარკვეულ სექტორში არსებულ შოკთან იყო დაკავშირებული.

ქვეყნების პრიორიტეტი უპირველეს ყოვლისა, ადამიანების სიცოცხლე და ჯანმრთელობაა.  
პანდემიის გამო საქართველოს მთავრობის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებებმა ხელი შეუწყო ვი-  
რუსის გავრცელების პრევენციას და ეკონომიკური საქმიანობის უსაფრთხოების მაღალი სტანდარ-  
ტებით წარმართვას, ასევე, უარყოფითი გავლენის შემცირების მიზნით კერძო სექტორისა და მოქა-  
ლაქეების მხარდაჭერა. თავის მხრივ ბალანსის დაცვა ადამიანთა სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის  
უზრუნველყოფასა და ეკონომიკურ განვითარებას შორის საკმაოდ რთულია.

მოკლედ Covid-19 პანდემიამ სერიოზული გამოწვევები შექმნა, რასაც ყველაზე ნაკლებად ვე-  
ლოდით. თითქმის 2 წელი გავიდა და კოვიდა 19 ვირუსი კვლავ აქ არის და ვრცელდება მთელ  
მსოფლიოში. დიდი იმედი მაქვს ყველაფერი დასრულდება და საქართველოს ეკონომიკა, ისევე რო-  
გორც მსოფლიო გააგრძელებს შემდგომ განვითარებას კოვიდ 19 პანდემიის გარეშე (ყოველ შემ-  
თხვევაში ამის იმედი მაქვს). ნებისმიერი პანდემია დაიწყება და დასრულდება, მაგრამ საერთა-  
შორისო თანამეგობრობა შემდგომში უფრო მეტად მზად უნდა იყოს ბოლო პერიოდში ცოდნით და  
გამოცდილებით.

## ლიტერატურა:

1. აბესაძე, რ. (2020). გლობალიზაცია და პანდემიის ეკონომიკური შედეგები. ჟურნალი, ეკონომისტი, N2.
2. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (2021) ეროვნული ანგარიშები.
3. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (2021). პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები.
4. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური (2021). ტურიზმის სტატისტიკა.
5. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური 2021). საგარეო ვაჭრობა.
6. Papava V., Silagadze A. (2019). "How the Term the "Gross Domestic Product" should be Translated into Georgian." Globalization and Business, No. 7:203-204. (In Georgian).
7. Papava, V. and Charaia, V. (2020). The Coronomic crisis and some challenges for the Georgian Economy. GFSIS, Expert Opinion, No. 136.
8. Papava, V. (2021). The Problem of the Growth of Georgia's Public Debt during the Economic Crisis under the COVID-19 Pandemic.
9. Putkaradze, R. (2010). Trade and Economic Relations between Georgia and the European Union: Problems and Perspectives. Universali, Tbilisi. (In Georgian).
10. Putkaradze, R. (2012). ACTUAL ISSUES OF THE FOREIGN TRADE OF GEORGIA. PaataGugushvili Institute of Economics of IvaneJavakhishvili Tbilisi State University. Proceedings of Materials of International Scientific-Practical Conference Dedicated to the 60th Birth Anniversary of Professor George Tsereteli NATIONAL ECONOMIES AND GLOBALIZATION. p. 51-58. (In Georgian).
11. Putkaradze, R. (2015). Historical Aspects of Trade and Economic Relations between Georgia and the European Union. ZeszytyNaukowe UNIWERSYTETU PRZYRODNICZO-HUMANISTYCZNEGO w SIEDLCACH Seria: AdministracjaiZarządzanie. Scientific Journal, Nr 107, 2015. ZeszytyNaukowe UNIWERSYTETU PRZYRODNICZO-HUMANISTYCZNEGO w SIEDLCACH Seria: AdministracjaiZarządzanie, Poland.
12. Putkaradze, R. (2019). Georgia in the European Union's Eastern Partnership Countries: Historical Aspects and Challenges. Journal, Ecoforum Journal. Volume 8, Issue 1(18).
13. Putkaradze, R., Chania, M. (2018) The Priorities of Georgian Economic Development in Conditions of Globalization. European Journal of Marketing and Economics, v. 1, n. 1, p. 63-66.
14. Silagadze, A., Zubiashvili, T. (2015). Parameters of the European Union and the Post-Soviet Georgia's Economy. Refereed International Journal of Business and Management Studies (IJBMS).
15. World bank (2019). World development indicators.
16. World Trade Organization (2020). World Trade Statistical Review.
17. <https://www.ge.undp.org/content/georgia/ka/home/coronavirus.html>
18. <https://www.bloomberg.com/>
19. <https://www.worldometers.info/coronavirus/>
20. <https://www.who.int/>
21. National Statistics Office of Georgia, [www.geostat.ge](http://www.geostat.ge).

## The Impact of the COVID 19 Pandemic on the Gross Domestic Product (GDP) and Foreign Trade of Georgia

**Ramaz Putkaradze**

*Ivane Javakhishvili Tbilisi State University  
Associate Professor, Doctor of Economics*

### SUMMARY

*The paper discusses the impact of the COVID-19 pandemic on the economy of Georgia - in particular, on the country's GDP and foreign trade; the processes that took place during this period, and their impact on gross national product (GNP). The focus is made on the early stage of COVID-19 impact as the pandemic is still in progress and its results might be different in medium and long term. More than 5.7 million people have died*

worldwide due to COVID-19 since the beginning of the pandemic that is much more than the total population of Finland, Norway, Denmark or Georgia.

*The COVID-19 pandemic is a serious threat both to healthcare worldwide and the global economy. The mankind has faced the greatest challenge. New challenges require the development of a new problem-solving mechanism and a new agenda. The COVID-19 pandemic has turned out to be an unexpected challenge to all the economies round the world, including Georgia. The scale of this challenge has been quite large in the recent period.*

*It is worth noting that in 2019 Georgia's GDP amounted to USD 17.5 billion in current prices, while in 2020 – USD 15.8 billion. Clearly such a change is the result of a change in the GEL exchange rate. In 2020, the country's GDP in US dollars decreased by USD 1.7 billion (9.7%).*

*In 2019, the country's GDP at constant prices amounted to GEL 40.3 billion. It should be noted that in 2020, the real GDP of the country amounted to GEL 37.6 billion compared to the nominal GDP. Therefore, the economic recession has become clear - during the COVID-19 pandemic, in 2020 alone the real GDP decreased by GEL 2.7 billion (6.7%) compared to the previous year. If in 2019 the GDP per capita was USD 4696, in 2020 it reduced to USD 4 256. This means that GDP per capita in 2020 decreased by USD 440 (9.4%) compared to the previous year. Economic (and not only) restrictions imposed during the Covid 19 pandemic, suspension of tourism activities, reduction of investments, exports and imports have led to changes in the national currency exchange rate.*

*The COVID-19 pandemic has significantly affected the globalization of the world economy. GDP, GDP per capita and other economic indicators have decreased all around the world. Poverty has increased worldwide, while the globalization of the economy on the contrary reduces poverty.*

*This pandemic should become a good lesson for the international community so that in case of similar pandemics in the future (hopefully such a large-scale pandemic will be the last one) the international community will be better prepared to meet it.*

*Thus the COVID-19 pandemic has created serious challenges that we least expected. Nearly two years have passed and the covid-19 viruses are still spreading around the world. I greatly hope that everything will end soon and that the economy of Georgia as well as the global economy will continue to develop without the COVID-19 pandemic. Any pandemic will start and end, but the international community will need to be more prepared with recent knowledge and experience.*

**Keywords:** COVID 19, economy of Georgia, GDP, GDP per capita.